

Ярослав Мудрий. (Роки правління 1019 – 1054 р.р)

«Володимир землю зорав, Ярослав засіяв»

Заповіт Ярослава Мудрого

У близькому до Києва
Вишгороді 20 лютого 1054 р.
на руках любого Всеволода
помирав Великий князь
Ярослав. В останні хвилини
свого життя він звернувся до
дітей зі словами:

*«Вас я, діти, покидаю,
Йду у ліпшу сторону
Але, діти, пам'ятайте
Мою заповідь одну:
Не сваріться, живіть в згоді!
Тільки мир збере усе,
А незгода, наче вітер,
Все по полі рознесе!»*

Україна – це особистості, які формують обличчя української історії. Такою особистістю постає в історії нашої держави – видатний державний діяч, Великий князь Київської Русі та відомий воєначальник – Ярослав Мудрий.

Період правління Ярослава – це кульмінація величі Києва, котрий тоді став одним з величних міст Європи. Князь правив цілих 35 років, з 1019 по 1054, і ніколи ні до, ні після нього древньоруська держава не була такою могутньою. Цього року святкуємо 1000-ліття з часу правління князя Ярослава Мудрого.

Цікаві факти з життя князя Ярослава.

- Народився майбутній князь у 978 або у 979 році. Його матір - княгиня Рогніда – дочка правителів Полоцька, який завоював його батько – князь Володимир Великий.
- Перший політичний досвід Ярослав почав отримувати дуже рано. У десятирічному віці Володимир призначив його керівником Суздальської землі. У 1010 році батько поставив його правити Новгородом. Такий крок свідчив про те, що вже змалечку Володимир помітив у сина риси жорстокого, але справедливого правителя. У 1014 році Ярослав відмовився платити данину Києву, чим викликав гнів батька. Тільки раптова смерть завадила Володимирові Святославовичу почати похід на Новгород.
- Ярослав посів престол унаслідок запеклої боротьби з братами в 1015 – 1019 рр., що розгорнулася після смерті батька.
- Ярослав був першим, хто уклав писаний збірник руських законів. Цей документ дослідники називають «Правдою Ярослава». Він складався з 18 статей, які поклали початок славнозвісному збірнику законів « Руська правда».Збірник складався впродовж кількох поколінь та був чинним на землях України, Білорусі, Литви, Росії.і став основою для розвитку законодавства та судочинства. Наприклад, було скасовано смертну кару, яка замінялася штрафом. Крім чисто гуманістичного аспекту ця реформа дозволяла істотно поповнити скарбницю. «Руська правда» юридично оформила феодальні відносини на Русі.
- При Ярославі значно розширився Київ. За свідченнями тогочасних істориків, місто стало за красою суперником Константинополя. Площа території міста збільшилася у 7 разів. За наказом князя були зведені Золоті ворота – парадний в'їзд до Києва, оздоблений дорогоцінними металами та камінням.
- Ярослав не полишав будівництва, розпочатого батьком, на південному кордоні країни. Він, як свідчить літописець, «почав ставити городи по Росі» й остаточно здолав печенігів. Остання , переможна для Ярослава битва з печенігами, відбулася під мурами Києва у 1034 році.

- На честь перемоги Ярослав наказав закласти на місці битви величний храм – Софію Київську. Розписаний яскравими фресками, оздоблений мозаїкою, храм вражав сучасників красою та величчю. Київська Софія стала символом поєднання божественного начала й державної влади. Тут відбувалися урочисті державні церемонії, прийняття іноземних послів тощо.
- Як повідомляє автор «Повісті минулих літ», Ярослав «зібрав переписувачів багато, і перекладали вони з грецької на слов'янську мову письмо. І написали вони багато книг, і славу цим отримали...» Писали в той час на пергаменті, який виробляли зі шкур телят або овець. Для створення однієї книги потрібно було ціле стадо. Сап'янові обкладинки прикрашали золотом, алмазами, смарагдами і перлами. Ці книги склали основу бібліотеки Ярослава Мудрого, яка складалась з кількох тисяч книг та була влаштована у храмі Софії Київської. Подальша доля бібліотеки досі невідома.
- У Києві та багатьох інших містах Русі було створено скрипторії – книжкові майстерні, у яких переписувалися церковні книжки, а також трактати з історії, філософії, права, природничих наук. Саме за Ярослава і, певно, з його ініціативи у Києві в 1037 – 1039 рр. було створено перший літописний звід.
- За правління Ярослава на давньоруських землях виникло багато шкіл. Осередками освіти були церкви й монастирі. Так, у Софії Київській діяли бібліотека і школа, де навчали грамоті й ознайомлювали з основами тогочасних наук дітей із заможних родин, а також було спеціальне приміщення, де перекладалися твори з іноземних мов, переписувалися й створювалися оригінальні твори давньоруської літератури, велося літописання.
- Ярослав брав активну участь у справах церкви. За його правління була створена Київська митрополія, яка організаційно підпорядковувалася патріархові Константинополя. У 50 ті роки XI століття були закладені перші руські монастирі (Києво-Печерська лавра, Софія Київська та Ірининський собор), які пізніше стали центрами культури та опорою християнської віри. Саме з ченців

Києво-Печерського монастиря призначалися єпископи в усі землі Київської держави.

- Не менш вдалою була й зовнішня політика Ярослава Мудрого. Князь – політик уникав воєн, намагався підтримувати з європейськими країнами добросусідські відносини. Перевага надавалася не силі зброї, а силі розуму. У 1036-37 рр. за його наказом були побудовані потужні фортечні укріплення, з'єднанні між собою глибоким земляним валом.
- У зовнішній політиці використовувались усі можливості дипломатії. Сповнений прагнення зміцнити положення Київської Русі у Європі, Ярослав сприяв одруженню своїх дітей з королівськими династіями Старого Світу. Сам він, у 1019 році, узяв шлюб з донькою норвезького конунга - Інгігердою. Чотири доньки Ярослава (Єлизавета, Анастасія, Анна і Агата) стали королевами чотирьох країн: Норвегії, Словаччини, Франції, Англії. Старший син Ілля – був одружений з донькою датського короля Кнута, Ізяслав – з донькою правителя Польщі Казимира Гертрудою. Святослав – з онукою німецького цісаря Генріха II. Всеволод – з візантійською принцесою Марією. П'ятий – Ігор – з принцесою з Німеччини Кунігундою.

За широкі родинні зв'язки князя стали називати «Тестем Європи»

- Ярослав Мудрий розділяє землі держави між своїми синами і встановлює систему престолонаслідування за принципом сеньйорату. Тобто трон повинен успадковувати найстарший брат в роду. Таким чином, склалася так звана горизонтальна система, яка передбачала перехід влади від старшого брата до молодшого.
- Помер Ярослав 20 лютого 1054 року. Після дослідження могили правителя виявилось, що він був кульгавим. У часи Київської Русі така вада вважалася серйозним каліцтвом. При цьому князь добре тримався на коні та вправно володів мечем і щитом.
- Перед смертю князь заповів київський престол новгородському князю Ізяславу, іншим синам залишив у спадок решту князівств, наказавши всім жити в мирі.

- Ярослав Мудрий зробив для Київської Русі багато доброго й важливого. Він став лідером нації та могутнім володарем однієї з найбільш розвинених країн Європи того часу. Більша частина діянь князя пережили свій час. Його спадком стали літописи і закони, добре налагоджені зв'язки з країнами Європи.

Історична пам'ять про Ярослава Мудрого

- Пам'ятники Ярославу Мудрому встановлені в Києві, Харкові, Білій Церкві та Ярославлі.
- В Україні існує державна нагорода – Орден Ярослава Мудрого.
- Національна юридична академія в Харкові носить ім'я Ярослава Мудрого
- У 2008 році князь Ярослав Мудрий посів перше місце в телепроекті «Великі українці».
- Портрет князя зображений на українській грошовій купюрі номіналом дві гривні.
- Образ київського князя неодноразово відтворювався в музиці, літературі, кіно.
- Постать князя Ярослава Мудрого зображена на гербі Київського національного університету будівництва і архітектури (КНУБА)

